

СЕКЦІЯ 2 ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2021-41-2

УДК 332.14:339.137

Нестеренко С.С.
*кандидат економічних наук,
професор кафедри фінансів та обліку,
директор Інституту економіки та менеджменту
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9090-3470>
E-mail: amper2000@ukr.net*

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ І РЕГІОНАЛЬНИХ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

У статті досліджено методичні та алгоритмічні підходи до оцінювання конкурентоспроможності регіону і регіональних конкурентних переваг. Розроблено алгоритм оцінювання конкурентоспроможності регіону, який комплексно характеризує регіональну відтворювальну структуру, сприяє виявленню резервів підвищення конкурентоспроможності економіки регіону. Запропоновано методику на основі програмно-цільового підходу, що дає змогу оцінити конкурентоспроможність регіону як за допомогою кількісних параметрів, так і з погляду якісної характеристики отримуваних значень. Визначено, що для оцінювання чинників регіонального розвитку та визначення їхнього впливу на формування конкурентоспроможності регіону на основі дерева цілей розробляються дві матриці оцінювання цілей першого рівня та матриця оцінювання цілей другого рівня.

Ключові слова: конкурентоспроможність регіону, конкурентні переваги, детермінанти розвитку, оцінювання чинників, програмно-цільовий підхід, інфраструктура.

Нестеренко С.С. МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОЦЕНКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНА И РЕГИОНАЛЬНЫХ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ

В статье исследованы методические и алгоритмические подходы к оценке конкурентоспособности региона и региональных конкурентных преимуществ. Разработан алгоритм оценки конкурентоспособности региона, который комплексно характеризует региональную воспроизводственную структуру, способствует выявлению резервов повышения конкурентоспособности экономики региона. Предложена методика на основе программно-целевого подхода, позволяющего оценить конкурентоспособность региона как с помощью количественных параметров, так и с точки зрения качественной характеристики получаемых значений. Определено, что для оценки факторов регионального развития и определения их влияния на формирование конкурентоспособности региона на основе дерева целей разрабатываются две матрицы оценки целей первого уровня и матрица оценки целей второго уровня.

Ключевые слова: конкурентоспособность региона, конкурентные преимущества, детерминанты развития, оценка факторов, программно-целевой подход, инфраструктура.

Nesterenko Svetlana. METHODOLOGICAL ASPECTS OF ASSESSMENT OF REGIONAL COMPETITIVENESS AND REGIONAL COMPETITIVE ADVANTAGES

The article investigates methodological and algorithmic approaches to assessing the competitiveness of the region and regional competitive advantages. To determine the integrated level of competitiveness of the region, a system of indicators is used, which characterizes the region from such positions as: indicators of availability and efficiency of use of the region's resources; living standards of the region's population; indicators of investment activity and attractiveness of the region. An algorithm for assessing the competitiveness of the region was developed, which comprehensively characterizes the regional reproductive structure, helps to identify reserves to increase the competitiveness of the region's economy. A methodology based on a program-targeted approach was proposed, which allows to assess the competitiveness of the region both with the help of quantitative parameters and in terms of qualitative characteristics of the obtained values. The proposed method allows to assess the competitiveness of the region both with quantitative parameters and in terms of qualitative characteristics of the obtained values, which makes it possible to present the real relations and opportunities of the region under study. It was determined that in order to assess the factors of regional development and determine their impact on the formation of the region's competitiveness on the basis of the goal tree, two first-level goal evaluation matrices and a second-level goal evaluation matrix are being developed. It is determined that the sources of competitive advantage should not be limited to the available natural resource potential of the region. Competitive potential is analyzed on the basis of assessment of natural resource potential, demographic situation and labor resources, investment climate and socio-economic situation of the region, as well as dynamic and structural analysis of the region's economy. It is proposed to assess the competitiveness of regions on the basis of five groups of indicators: indicators that characterize the production potential and efficiency of its use; living standards of the region's population; indicators of science and education; indicators of investment activity; indicators of infrastructure security.

Keywords: competitiveness of the region, competitive advantages, determinants of development, assessment of factors, program-target approach, infrastructure.

Постановка проблеми. Завдання забезпечення конкурентоспроможності лежить в основі розроблення стратегії розвитку підприємства, регіону, країни, оскільки конкуренція змушує учасників ринку підтримувати конкурентоспроможність на відповідному рівні,

що дає змогу досягти успіхів у боротьбі за максимізацію прибутку, обмежені ресурси, споживачів тощо. В умовах тривалих економічних реформ і надання українським регіонам більшої самостійності зростає їхня роль і відповідальність за ефективне вирішення соці-

ально-економічних завдань. При цьому кожен регіон в особі своїх господарюючих суб'єктів прагне реалізувати власні економічні інтереси, не обмежуючись межами внутрішньорегіонального ринку, що призводить до загострення економічного суперництва за ринки збуту, сфери застосування капіталу, за обмежені ресурси на загальноукраїнському економічному просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний внесок у розвиток регіональних проблем економіки та управління зробили такі дослідники, як: Л. Антонюк, О. Бобровська, І. Брикова, В. Воротін, А. Жаліло, Л. Запотоцький, І. Курінна, Н. Метеленко, В. Парахіна, В. Решетило, І. Севрук, А. Тропиніна.

Водночас ми відзначаємо наявність проблем регіонального розвитку, нові особливості функціонування регіонального господарського комплексу, що вимагає розроблення нових методологічних аспектів територіального аналізування економіки регіону та вдосконалення оцінювання його конкурентоспроможності.

Мета дослідження визначається необхідністю вдосконалення теоретичної бази і методики визначення регіональних конкурентних переваг на основі всеосяжного та інтегрованого підходу до регіону як до цілісної системи, яка враховує його специфіку.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Різноманіття існуючих методик оцінювання конкурентоспроможності регіону та його конкурентних переваг свідчить про складність цього питання і можливість різних підходів до його дослідження на основі аналізування різних показників. Під час оцінювання конкурентоспроможності регіону економістами розглядаються три основних аспекти [1; 2]:

1. Необхідність досягнення високого рівня життя населення (конкурентоспроможність на ринку праці, або конкурентоспроможність, що забезпечується населенням).

2. Ефективність функціонування господарського механізму регіону (конкурентоспроможність на ринку товарів, або конкурентоспроможність, що забезпечується виробництвом).

3. Інвестиційна привабливість (конкурентоспроможність на ринку капіталу, або конкурентоспроможність фінансів).

Відповідно до цієї концепції оцінювання конкурентоспроможності регіону, для визначення інтегрального рівня конкурентоспроможності регіону використовується система показників, що характеризує регіон із трьох позицій:

I. Показники наявності та ефективності використання ресурсів регіону.

II. Показники життєвого рівня населення регіону.

III. Показники інвестиційної активності та привабливості регіону.

Для того щоб виключити залежність оцінювання конкурентоспроможності регіону від розмірів території або чисельності населення, пропонується всі локальні ознаки конкурентоспроможності включати в розрахунок інтегральних значень у вигляді відносних показників (середньодушових, темпових, пайових). Також можуть бути використані бальні оцінювання. Інтегральний (зведений) коефіцієнт конкурентоспроможності регіону виводиться в результаті узагальнення всіх приватних показників за формулою середньої геометричної:

$$Kcn_i = \sqrt[3]{Kin_i \times Kur_i \times Ker_i}, \quad (1)$$

де Kin_i – рівень інвестиційної привабливості i -го регіону;

Kur_i – рівень життя населення i -го регіону;

Ker_i – ефективність використання ресурсів i -го регіону.

Оскільки регіональна конкурентоспроможність оцінюється за трьома групами коефіцієнтів, для характеристики конкурентного становища регіону пропонується побудова трьох матриць:

1. «Рівень ефективності використання ресурсів – рівень життя».

2. «Рівень інвестиційної привабливості – ефективність використання ресурсів».

3. «Рівень інвестиційної привабливості – рівень життя».

Кожному з параметрів привласнюється свій рівень оцінювання – низька (0) або висока (1) щодо середнього значення по регіонах, що порівнюються. Потім оцінювання кожного з параметрів проставляється в таблиці для виведення інтегральної оцінювання параметрів конкурентоспроможності регіонів, яка формується за інтеграції всіх трьох параметрів. Залежно від отриманого варіанту оцінок параметрів виводиться відповідна характеристика кожної групи регіонів, яка варіюється від групи регіонів із висококоефективним збалансованим розвитком до групи, куди входять кризові регіони [3, с. 124–125].

Отже, розглянута методика дає змогу оцінити конкурентоспроможність регіону як за допомогою кількісних параметрів, так і з погляду якісної характеристики отримуваних значень, що дає можливість представити реальні відносини і можливості регіону, що досліджується. Для формування конкурентоспроможності регіону пропонується використовувати програмно-цільовий підхід (ПЦП). Спочатку здійснюється структуризація проблеми з формування конкурентоспроможності регіону і розробляється дерево цілей для двох рівнів (рис. 1).

Для оцінювання значущості детермінантів і чинників розвитку, їхнього впливу на формування конкурентоспроможності регіону на основі дерева цілей розробляються дві матриці: матриця оцінювання цілей першого рівня і матриця оцінювання цілей другого рівня. Потім готуються анкети, проводиться опитування експертів, розраховуються параметри дерева цілей і заповнюються матриці.

Дерево цілей, представлене на рис. 1, може бути основою для побудови ієрархії цілей для кожного конкретного регіону (або груп регіонів) з урахуванням їхньої специфіки. Завершальним етапом програмно-цільового підходу є формування системи програм на підставі дерева цілей. Отримані оцінювання можуть бути використані для розподілу ресурсів, розвитку чинників і умов виробництва, оцінювання впливу різних чинників та детермінантів на конкурентоспроможність регіону, проведення структурної політики, розроблення програм підвищення конкурентоспроможності регіону та його виробників, ранжирування стратегічних завдань [4, с. 24].

У більш широкому аспекті ПЦП може служити основою для управління формуванням конкурентоспроможності регіону. Рівень конкуренції на ринках визначається кількістю його учасників, а також ринковою часткою кожного з них, тобто концентрацією продавців і покупців. Показник концентрації ринку заснований на зіставленні розміру виробника із сектором, в якому він функціонує [5, с. 118]. Показник рівня конкуренції KK_p оцінюється за допомогою коефіцієнта концентрації ринку.

$$KK_p = \frac{\sum_j Q_j^n}{\sum_j Q_j^n + \sum_k Q_k^m}, \quad (2)$$

де Q_j – обсяг продажів j -ї великої компанії;

Рис. 1. Дерево цілей, що використовується у ПЦП формування конкурентоспроможності регіону

Джерело: розроблено автором

Q_k – обсяг продажів k -ї (меншої) компанії;
 n – кількість j -х великих компаній;
 m – кількість k -х інших компаній.

Чим вищим є рівень конкуренції на регіональному ринку, тобто чим сильніше ведеться конкурентна боротьба, тим більше сил докладається для підтримки конкурентоспроможності на необхідному рівні. Своєю чергою, сильні конкурентні позиції виробників на місцевому ринку є передумовою для досягнення конкурентоспроможності на зовнішніх ринках (міжрегіональних, а також з'являється можливість виходу на світові ринки). Зазвичай зовнішня конкурентоспроможність передбає внутрішню, але не навпаки. Продаж на внутрішньому ринку може бути передумовою зовнішньої конкурентоспроможності, але не гарантією.

Конкурентне середовище регіону можна охарактеризувати не тільки кількісними показниками (кількість учасників на ринку, рівень конкуренції і тощо), а й якісними, що формуються в результаті опитувань підприємств для оцінювання конкурентного середовища регіону, підприємницького та інвестиційного клімату, чинників, що перешкоджають розвитку конкуренції та підприємництва в регіоні, що проводяться різними аналітичними центрами [6, с. 64]. Для аналізування конкурентного середовища потрібно провести аналізування динаміки кількості господарюючих суб'єктів в економіці регіону, а також їх складу за формами власності, видами діяльності та іншими показниками. Також необхідно визначити рівень конкуренції на товарних ринках, чинники, що сприяють або перешкоджають її розвитку: наявність бар'єрів входження в ринок, антимонопольні заходи тощо.

Кожен регіон має власну спеціалізацію, яка являє собою концентрацію на його території конкретних видів виробництв, які забезпечують своєю продукцією не лише власні потреби, а й потреби інших регі-

онів, а в низці випадків експортують продукцію в інші країни. Визначити галузі спеціалізації можна на основі виробничих показників і показників вивезення продукції з регіону [7]. Для їх виявлення ми пропонуємо застосовувати такі основні показники.

1. Коефіцієнт локалізації певного виробництва на території регіону K_n являє собою відношення питомої ваги даної галузі в структурі виробництва до питомої ваги тієї ж галузі в країні. Його розрахунок проводиться за валовим показником товарної продукції, основними промисловими фондами і чисельністю промислово-виробничого персоналу за формулою [8]:

$$K_n = \frac{O_p}{P_p} \times 100 / \frac{O_c}{P_c} \times 100, \quad (3)$$

де O_p – галузь регіону;

O_c – галузь країни;

P_p – усе промислове виробництво регіону;

P_c – усе промислове виробництво країни.

2. Коефіцієнт душевого виробництва K_d обчислюється як відношення питомої ваги галузі господарства регіону у відповідній структурі галузей країни до питомої ваги населення регіону в населенні країни за формулою:

$$K_d = \frac{O_p}{O_c} \times 100 / \frac{H_p}{H_c} \times 100, \quad (4)$$

де O_p – галузь регіону;

O_c – галузь країни;

H_p – населення регіону;

H_c – населення країни.

3. Коефіцієнт регіональної товарності K_{MT} розраховується як відношення вивезення з регіону даної продукції до її регіональному виробництва за формулою:

$$K_{MT} = \frac{B_0}{P_p}, \quad (5)$$

де B_0 – вивезення продукції з регіону;

P_p – виробництво продукції в регіоні.

Для визначення галузей спеціалізації регіону використовуюється індексний метод [9, с. 81].

4. Показник спеціалізації регіону C_y розраховується за формулою:

$$C_y = \frac{Y_0}{Y_p}, \quad (6)$$

де Y_0 – питома вага регіону в країні в даній галузі; Y_p – питома вага регіону в країні по всій галузі промисловості.

Якщо розрахункові показники більші за значенням або дорівнюють одиниці, то така галузь є галуззю ринкової спеціалізації регіону. Підводячи підсумок, зазначимо таке: через те, що на конкурентоспроможність регіону впливають не тільки елементи економіки регіону, а й усі сфери діяльності, включаючи політику, демографію, екологію, науку, культуру, освіту, вважаємо, що дослідження має характеризуватися комплексністю підходу, системністю, повнотою відображення вихідних даних.

Регіон необхідно розглядати як цілісну систему. Жоден з елементів не слід виключати, об'єктом дослідження повинен бути регіон як комплекс взаємопов'язаних умов і чинників, що впливають на сукупність виробників, своєю чергою, мінливих під впливом їхньої діяльності. Тому для отримання більш повного результату дослідження слід використовувати максимальну кількість індикаторів, аналізування конкурентоспроможності регіону слід провести шляхом порівняння його станів у різні інтервали часу, а також порівняно з іншими регіонами.

Пропонується об'єднати аналізування економічного потенціалу регіону зі структурним і динамічним аналізуванням галузей регіональної економіки. Таким чином, у контексті зазначеного аспекту регіональної конкурентоспроможності оцінювання конкурентоспроможності проводитиметься за двома взаємозалежними напрямками:

1. Аналізування умов функціонування регіональної господарської системи.

2. Структурне і динамічне аналізування галузей регіональної економіки.

Такий підхід дасть змогу дослідити регіон як сукупність макро- і мікроелементів економіки, тобто розглянути регіон як макросередовище і регіон як сукупність виробників. Для проведення аналізування сформованого рівня розвитку регіону та оцінювання його конкурентоспроможності пропонується алгоритм, представлений на рис. 2.

У ході цього аналізування передбачається визначити показники, за якими відбулося погіршення (або поліпшення) результатів, виявлено сильні і слабкі сторони регіону, з'ясовано причини погіршення показників соціально-економічного становища регіону, оцінено чинники регіонального середовища та їхній вплив на діяльність регіональних товаровиробників. Найбільш повна картина досягнутого рівня конкурентоспроможності регіону буде забезпечена за рахунок доповнення оцінювання конкурентного потенціалу регіону порівняльним оцінюванням його конкурентоспроможності щодо інших регіонів.

У результаті складеться система показників, що включає [10]:

1. Показники, що характеризують виробничий потенціал і ефективність його використання: виробництво ВРП на одного зайнятого в економіці (тис грн на людину); частка зайнятих в економіці в чисельності економічно активного населення (%); основні фонди на одного зайнятого в економіці (тис грн на людину); виробництво ВРП на 1 грн основних фондів (тис грн); рівень придатності основних фондів (%); частка прибуткових підприємств (%).

2. Показники життєвого рівня населення регіону: ВРП на душу населення (грн на людину); середньодушові доходи населення (грн на людину); співвідношення середньодушових доходів населення з вели-

Рис. 2. Алгоритм оцінювання рівня конкурентного потенціалу регіону

Джерело: розроблено автором

чиною прожиткового мінімуму (%); співвідношення середньомісячної нарахованої заробітної плати з величиною прожиткового мінімуму (%); площа житла на 1 особу (у квадратних метрах).

3. Показники науки і освіти: кількість організацій, що випускають дослідні розробки, у загальній кількості організацій (%); чисельність персоналу, зайнятого дослідженнями і розробками, на 1 тис осіб, зайнятих в економіці (людина); кількість аспірантів на 1 тис населення (осіб); частка студентів вишів у загальній чисельності населення (%).

4. Показники інвестиційної активності: інвестиції в основний капітал на одного жителя (тис грн); інвестиції на 1 грн ВРП (грн).

5. Показники інфраструктурної забезпеченості: густина залізних і автомобільних доріг (кілометрів шляхів на 1 тис кв. м території); питома вага доріг із твердим покриттям (%); кількість квартирних апаратів мережі загального користування на 1 тис осіб; кількість зареєстрованих абонентських терміналів стільникового зв'язку на 1 тис осіб; кількість кредитних організацій на 1 тис населення.

На підставі запропонованих показників передбачається розрахувати такі коефіцієнти:

K_{ef} – коефіцієнт ефективності використання виробничого потенціалу;

$K_{нас}$ – коефіцієнт життєвого рівня населення;

$K_{но}$ – коефіцієнт науково-освітнього потенціалу;

$K_{інв}$ – коефіцієнт інвестиційної активності;

$K_{інфр}$ – коефіцієнт інфраструктурної забезпеченості.

Таким чином, формула (1) нами доповнена і представлена в такому вигляді:

$$K_k = \sqrt[3]{K_{ef} \times K_{нас} \times K_{но} \times K_{інв} \times K_{інфр}} \quad (7)$$

Пропонуємо використовувати процедуру стандартизації шляхом віднесення кількісного значення кожного локального показника по регіону до середнього значення цього показника по країні за формулою:

$$K_i \frac{P_i}{C_i}, \quad (8)$$

де P_i – кількісьве значення приватного показника по тому регіону;

C_i – кількісьве значення показника в середньому по країні;

K_i – стандартизоване значення локального показника по i -му регіону.

Потім необхідно розрахувати зведені коефіцієнти конкурентоспроможності регіонів, що дадуть можливість ранжувати регіони за рівнем конкурентоспроможності. Аналізування макроекономічних показників слід доповнити структурним і динамічним аналізуванням галузей економіки регіону, який дасть змогу виявити зрушення в економіці, що відбулися в ході ринкових перетворень, види діяльності, на розвитку яких сприятливо позначаються умови, що склалися в регіоні. На основі отриманих результатів передбачається виявити наявні регіональні конкурентні переваги, можливості їх реалізації, а також розробити механізм формування нових конкурентних переваг із погляду досягнення регіоном у перспективі високого рівня конкурентоспроможності.

Висновки. Визначено, що джерела формування конкурентних переваг не повинні обмежуватися наявними природно-ресурсним потенціалом регіону. Досягнення стійких конкурентних позицій вимагає постійного пошуку і формування нових конкурентних переваг, поступового переходу до переваг більш високого рівня на основі задіяння науково-технічних і управлінсько-інтелектуальних конкурентних переваг.

Авторська позиція в питаннях оцінювання конкурентоспроможності регіону реалізована в комплексному дослідженні економіки регіону на основі оцінювання конкурентного потенціалу регіону і порівняльного аналізу його конкурентоспроможності щодо інших регіонів України. Конкурентний потенціал проаналізовано на основі оцінювання природно-ресурсного потенціалу, демографічної ситуації та трудових ресурсів, інвестиційного клімату і соціально-економічного становища регіону, а також динамічного та структурного аналізування економіки регіону. Запропоновано давати оцінювання конкурентоспроможності регіонів на основі п'яти груп показників, за кожною з яких розраховано коефіцієнти: група – показники, що характеризують виробничий потенціал і ефективність його використання; група – показники життєвого рівня населення регіону; група – показники науки і освіти; група – показники інвестиційної активності; група – показники інфраструктурної забезпеченості.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Запотоцький С.П. Регіональна конкурентоспроможність: суспільно-географічні засади формування : монографія. Київ : Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. 424 с.
2. Забезпечення конкурентоспроможності регіонів у контексті активізації економічного розвитку / О.Ю. Бобровська ін. ; за заг. ред. О.Ю. Бобровської. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2013. 248 с.
3. Решетило В.П. Синергия становления и развития региональных экономических систем : монография. Харьков : ХНАМГ, 2009. 218 с.
4. Севрук І.М., Тропиніна А.С. Конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобалізації. *Бізнес Інформ*. 2019. № 5. С. 20–28.
5. Державне управління регіональним розвитком України : монографія / за заг. ред. В.Є. Воротіна, А.Я. Жаліла. Київ : Нац. інститут стратегічних досліджень при Президентіві України, 2010. 288 с.
6. Брикова І.В. Теоретичні основи міжнародної конкурентоспроможності регіону. *Економіка та підприємництво*. 2006. № 17. С. 61–70.
7. Парахина В.Н., Парахин К.А. Конкурентоспособность региона как экономическая категория. URL: <http://www.nostalqia.ru/content/das/Pdf/past/2002/skoti2/econom/15.pdf>
8. Македон В.В., Курінна І.Г. Фактори впливу на організаційні процеси забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2020. № 5(116). С. 71–77.
9. Infrastructure security of formation and development of sectoral corporate clusters / N.G. Metelenko et al. *Journal of Security and Sustainability Issues*. 2019. № 9(1). P. 77–89. DOI: [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(7\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(7))
10. Антонюк Л.Л. Інноваційна стратегія підвищення конкурентного статусу України в умовах економічної глобалізації. *Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку* : монографія. Т. 1 / за заг. ред. Д.Г. Лук'яненка, А.М. Поручника. Київ : КНЕУ, 2006. 816 с.

REFERENCES:

1. Zapotoczky S.P. (2012) Regionalna konkurentospro-mozhnist: suspilno-geografichni zasady formuvannya: Monografiya [Regional competitiveness: socio-geographical principles of formation]. Kyiv: Biznes Media Konsalting. (in Ukrainian)
2. Zabezpechennya konkurentospro-mozhnosti regioniv u konteksti aktyvaciyi ekonomichnogo rozvytku (2013) [Ensuring the competitiveness of regions in the context of activating economic development] pid red. Bobrovskoyi O.Yu. Dnipro: NADU pry Prezidentovi Ukrainy. (in Ukrainian)
3. Reshetilo V.P. (2009) Synerhiya stanovlenyya y razvytyyya rehynal'nykh ekonomicheskyykh system: monograph [Synergy of formation and development of regional economic systems]. Harkiv: KNAMG. (in Russian)

4. Sevruck I.M., Tropynina A.S. (2019) Konkurentospromozhnist natsionalnoyi ekonomiky v umovakh hlobalizatsiyi [Competitiveness of the national economy in the context of globalization]. *Business Inform*, no. 5, pp. 20–28. (in Ukrainian)
5. Derzhavne upravlinnya regionalnym rozvytkom Ukrayiny: monografiya [State management of regional development of Ukraine] (2010) / Za zag. red. V.Ye. Vorotina, A.Ya. Zhalila. Kyiv: Nacz. instytut strategichnykh doslidzhen pry Prezydentovi Ukrayiny. (in Ukrainian)
6. Brykova I.V. (2006) Teoretychni osnovy mizh narodnoi konkurentospromozhnosti regionu [Theoretical foundations of the international competitiveness of the region]. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian)
7. Parahina V.N. (2002) Competitiveness of the region as an economic kategoriya. Available at: <http://www.nostalqia.ru/content/das/Pdf/past/2002/skoti2/econom/15.pdf>
8. Makedon V.V., Kurinna I.G. (2020) Faktory vplyvu na orhanizatsiyi protsesy zabezpechennya konkurentospromozhnosti produktsiyi pidpryyemstva [Factors influencing the organizational processes of ensuring the competitiveness of the enterprise]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpryyemnytstvo*, no. 5(116), pp. 71–77. (in Ukrainian)
9. Metelenko N.G., Kovalenko O.V., Makedon V., Merzhynskiy Y.K., Rudych A.I. (2019) Infrastructure security of formation and development of sectoral corporate clusters. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 9(1), 77–89. DOI: [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(7\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(7))
10. Antonyuk L.L. (2008) Innovacijna strategiya pidvyshhennya konkurentnogo statusu Ukrayiny v umovax ekonomich-noyi globalizaciyi. Upravlinnya mizhnarodnoyu konkurento-spromozhnistyu v umovax globalizaciyi ekonomichnogo rozvytku [Innovative strategy to increase the competitive status of Ukraine in the context of economic globalization. Management of international competitiveness in the context of globalization of economic development]: Monografiya. Tom 1; za zag. red. D.G. Lukyanchenka, A.M. Poruchnyka. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)

*Стаття надійшла до редакції 19.02.2021.
The article was received 19 February 2021.*